

УДК 327

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2023.02.033>

Степан ПРИЙДУН

Тернопіль, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1047-312X>

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ І НАТО 2019–2022 РР.

Анотація. У статті розглянуто основні напрями та результати співробітництва України і НАТО у 2019-2022 роках, зокрема в умовах загострення безпекової ситуації в Європі через агресію Росії проти України. Проаналізовано динаміку відносин Україна–НАТО на рівні політичного діалогу, практичного співробітництва та інтеграційних перспектив. Визначено пріоритетні сфери та напрями подальшого розвитку партнерства між Україною і НАТО з метою зміцнення національної безпеки України та євроатлантичної спільноти.

Ключові слова: Україна, НАТО, співробітництво, безпека, інтеграція, зовнішня політика, Організація Північноатлантичного договору, євроатлантична інтеграція, співпраця.

Stepan PRYDUN

Ternopil, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1047-312X>

CURRENT ASPECTS OF COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND NATO 2019–2022

Annotation. The article explores the main directions and outcomes of cooperation between Ukraine and NATO in the years 2019-2022, particularly in the context of heightened security challenges in Europe due to Russia's aggression against Ukraine. The dynamics of Ukraine-NATO relations are analyzed across political dialogue, practical collaboration, and integration perspectives. Priority areas and directions for the further development of partnership between Ukraine and NATO are identified, aiming at strengthening Ukraine's national security and its Euro-Atlantic integration.

© Степан Прийдун, 2023.

Key words: *Ukraine, NATO, cooperation, security, integration, foreign policy, North Atlantic Treaty Organization, Euro-Atlantic integration, partnership.*

Постановка проблеми. Умови загострення безпекової ситуації в Європі внаслідок агресії Росії висувають необхідність аналізу та визначення пріоритетних напрямків співпраці України і НАТО, спрямованих на зміцнення національної безпеки України та її інтеграцію в євроатлантичну спільноту.

Аналіз джерельної бази. Протягом періоду з 1991 по 2023 роки Україна тісно співпрацювала з НАТО, розвиваючи партнерство та впроваджуючи стратегічні ініціативи. Підписання Хартії партнерства у 1997 році визначило загальні принципи співпраці, а отримання статусу Партнера НАТО з розширеними можливостями у 2007 році відкрило нові можливості для глибшого співробітництва. Затверджена у 2020 році Стратегія національної безпеки визначила стратегічні завдання для зміцнення партнерства та прагнення до повноправного членства в Альянсі. Дії, такі як військова стандартизація та військові навчання у 2019 році, свідчать про зростання обороноздатності. Заплановані події на рівні Ради Україна – НАТО та Комісії Україна – НАТО у 2023 році свідчать про продовження конструктивного діалогу та стратегічного партнерства між Україною та НАТО в майбутньому. Наукові статті М. Алексієвця та Л. Алексієвця «Ukraine – the NATO: mutual relations and partnerships main states» та «Трансформація відносин України та НАТО в 1991–2019 рр.: історичний аспект» висвітлюють трансформацію цих відносин в історичному просторі, доповнюючи розгляд співпраці конкретними історичними контекстами та подіями, здійснюють аналіз документів та стратегій, що були розглянуті раніше і розкривають глибину та еволюцію відносин між Україною та НАТО з історичної перспективи.

Мета статті полягає в аналізі та визначенні ключових аспектів співробітництва між Україною і НАТО в період з 2019 по 2022 роки.

Виклад основного матеріалу. Відносини між Україною та НАТО є одним із найважливіших та найбільш успішних партнерств Альянсу, яке має стратегічне значення для обох сторін, навіть незважаючи на повномасштабну війну на території України. Україна є ключовим партнером НАТО у регіоні Чорного та Азовського морів, важливим учасником операцій та місій НАТО, а також активним розробником реформ у своєму секторі безпеки та оборони. НАТО, у свою чергу, є надійним союзником України у підтримці її суверенітету, територіальної цілісності та євроатлантичних прагнень. Альянс надає Україні значну допомогу у зміцненні її обороноздатності та стійкості.

Співробітництво між Україною і НАТО почалося ще на початках 90-х років минулого століття і з того часу постійно розвивалося та поглиблювалося. У 1997 році було підписано Хартію про особливе партнерство, яка заклала нормативно-правову основу для взаємодії між Україною і НАТО [Хартія, 2007]. Комісія Україна – НАТО (КУН) діяла в період 1997–2023 років, відповідно до Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО, яку підписали глави держав та урядів України і країн-членів Альянсу у Мадриді в 1997 році

[Комісія Україна – НАТО]. Це був робочий орган, який забезпечував практичну реалізацію співробітництва між Україною і НАТО в рамках практичної співпраці. КУН засідав на рівні постійних представників та вищих чинів, а також на рівні робочих груп та делегацій з різних сфер співробітництва, таких як оборона, безпека, економіка, наука, освіта, екологія, цивільна підготовка до надзвичайних ситуацій тощо.

У 2005 році було підписано Поглиблення співпраці Україна – НАТО: короткотермінові заходи, де основними пунктами були: «розширити зусилля Спільної робочої групи з питань воєнної реформи»; «активізація співробітництва у реформуванні сектора оборони та безпеки» та ін. [Поглиблення співпраці, 2005]. У 2008 році на Бухарестському саміті НАТО було ухвалено рішення, що Україна стане членом Альянсу, якщо вона виконає необхідні критерії. У 2009 році було підписано Декларацію про доповнення до Хартії, яка підтвердила це рішення та визначила пріоритетні напрями співробітництва.

У 2014 році, після Революції гідності та незаконної анексії Криму Росією з подальшою ескалацією та війною на Донбасі, відносини Україна – НАТО набули нового імпульсу та якості. НАТО надали Україні суттєву політичну та практичну підтримку, зокрема через створення Комплексної програми допомоги (КПД) у 2016 році.

Комплексна програма допомоги (КПД) – найважливіша програма практичного співробітництва між Україною і НАТО, яка була започаткована у 2016 році з метою надання Україні цілеспрямованої та координованої допомоги у реформуванні сектора безпеки і оборони, зокрема в умовах російської агресії. КПД складається з 40 проектів, які охоплюють 13 сфер співробітництва, таких як командування та контроль, кібербезпека, логістика, медицина, соціальна адаптація ветеранів тощо. КПД фінансується за рахунок внесків країн-членів НАТО. КПД регулярно переглядається та оновлюється з урахуванням потреб та пріоритетів України, а також можливостей НАТО. Наприклад, влітку 2023 року відбулося установче засідання Ради з управління проектами Комплексного пакета допомоги (КПД) НАТО для України. [Комплексна програма допомоги].

У 2018 році Україна отримала статус партнера з розширеними можливостями (EOP) [Партнерство з розширеними можливостями], який відкриває нові перспективи для поглиблення співробітництва з НАТО. У 2020 році Україна стала першою країною, яка приєдналася до програми НАТО з розширення присутності у Чорному морі (ENSP) з метою зміцнення безпеки та стабільності в регіоні

НАТО здійснює підтримку партнерів, України, Молдови та Грузії, у протидії російській агресії. Україна приєдналася до ENSP у 2020 році, ставши першою країною, а Грузія – другою у 2021 році. Програма передбачає збільшення військової присутності НАТО в регіоні та підтримку морської безпеки, обороноздатності.

У 2021 році Україна стала першою країною, яка отримала статус спеціального партнера НАТО з питань безпеки в кіберпросторі. У 2022 році,

під час повномасштабного вторгнення Росії до України, керівництво НАТО продемонструвало найвищий рівень солідарності з Україною, надаючи їй безпрецедентну військову, гуманітарну та фінансову допомогу.

Серед основних напрямів та результатів співробітництва України і НАТО у 2019–2022 роках можна виділити два напрями (зокрема в умовах загострення безпекової ситуації в Європі через агресію Росії проти України): динаміка відносин Україна – НАТО на рівні політичного діалогу та посилення відносин на рівні практичного співробітництва.

Інтеграційні перспективи України в НАТО передбачають ряд критеріїв, які нашій державі необхідно пройти, а також виклики та перешкоди на цьому шляху, спричинені російсько-українською війною. Важливими є політичний діалог між Україною і НАТО, який є вагомим інструментом координації позицій, консультацій та співпраці з питань спільного інтересу а також виявлення солідарності та підтримки у випадку загрози безпеці.

Політичний діалог між Україною і НАТО здійснюється на різних рівнях: від самітів глав держав і урядів до робочих груп та експертних зустрічей. Основними форматами політичного діалогу між Україною і НАТО є Рада Україна – НАТО (РУН) заснована від 2023 року на заміну КУН. РУН, як і його попередник КУН, є найвищим органом співробітництва між Україною і НАТО, який забезпечує політичну координацію та консультації з питань безпеки, оборони, реформ та інтеграції. РУН засідає на рівні глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, міністрів оборони, постійних представників та вищих чиновників. РУН також може засідати на рівні міністрів інших галузей, наприклад, енергетики, транспорту, економіки тощо [Рада Україна – НАТО, 2023].

Протягом часу співпраці Верховна Рада України та представництва в НАТО були і залишаються забезпеченими каналами та інституціями, які передбачають консультації, спільні брифінги, обмін думками та інформацією, а також інституції НАТО взяли на себе розробку рекомендацій щодо питань співробітництва між Україною і НАТО, зокрема в сфері законодавчих реформ, парламентського контролю, демократичних стандартів, військової стандартизації тощо.

Політичний діалог між Україною і НАТО у 2019–2022 роках характеризувався високою інтенсивністю, регулярністю та конструктивністю. Основними темами політичного діалогу були ситуація в Україні та на її кордонах у зв'язку з агресією Росії, включаючи незаконну анексію Криму, війну на Донбасі, ескалацію в Чорному та Азовському морях, до повномасштабного вторгнення російських військ в Україну 24 лютого 2022 року. Альянс опікується наданням допомоги Україні у протидії російській агресії.

Протягом 2016–2019 років відбувався прогрес України у реформах сектору безпеки і оборони, зокрема в рамках РНП, а також надання підтримки та консультацій НАТО у цьому процесі. Зрештою, в Конституції України у 2019 році було зафіксовано прагнення нашої країни на майбутню євроінтеграцію та вступ до євроатлантичних структур. До 2021 року були й певні успіхи у

реформах щодо євроатлантичної інтеграції України, зокрема підкреслено прагнення України до повноправного членства в НАТО а також надання підтримки та сприяння Північноатлантичного альянсу у реалізації цієї мети.

Спільні виклики та загрози безпеці в Європі та світі, такі як тероризм, кібератаки, зброя масового знищення, кліматичні зміни тощо, а також спільна відповідь та співпраця щодо цих питань були на порядку денному до російського повномасштабного вторгнення в Україну.

У партнерстві України – НАТО є спільні інтереси та цінності, зокрема демократія, права людини, прагнення України утвердити верховенство права, дотримання міжнародного права тощо, а також спільна підтримка та захист цих цінностей.

Політичний діалог між Україною і НАТО у 2019–2022 роках призвів до підтвердження та посилення солідарності, підтримки країн НАТО щодо України у забезпеченні її суверенітету, територіальної цілісності та підготовки до євроатлантичної інтеграції. Північноатлантичний альянс постійно підтверджував це через заяви, резолюції, декларації, спільні документи. Зокрема, у червні 2020 року нашій державі був присвоєний статус партнера НАТО з розширеними можливостями (NATO Enhanced Opportunities Partner, EOP). Того ж року у новій Стратегії національної безпеки України визначено ключові завдання для посилення особливого партнерства з НАТО та досягнення повноправного членства в Альянсі. Стратегія національної безпеки України ґрунтується на одній із засад: «розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами, насамперед з Європейським Союзом і НАТО та їх державами-членами» [Стратегія національної безпеки, 2020]. Це відкриває нові можливості для співробітництва України з НАТО в різних сферах, а також для залучення України до планування та розробки політики НАТО в сфері безпеки.

Протягом останніх років відбувалося посилення практичного співробітництва та партнерства між Україною та НАТО в різних сферах, зокрема, кібербезпеці, а також через участь України в операціях та місіях НАТО, спільних навчаннях та проектах військової науки, інновацій тощо. Наприклад, участь України в спільних навчаннях НАТО, зокрема в навчаннях «Сі-Бриз», «Швидкий тризуб», «Анаконда», «Дефендер Європа» тощо [Військові навчання, 2019].

НАТО здійснює свою підтримку євроатлантичним прагненням України, зокрема її прагненню до членства в НАТО, а також надає Україні консультації, рекомендації та допомогу у виконанні необхідних критеріїв та стандартів для членства в Альянсі [Військова стандартизація, 2019].

Як уже зазначалось, розвиток та поглиблення стратегічного партнерства між Україною і НАТО базується на основі спільних інтересів та цінностей, а також з метою зміцнення національної безпеки України та євроатлантичної спільноти. Політичний діалог між Україною і НАТО у 2019–2022 роках був ефективним і результативним механізмом співробітництва, який сприяв зміцненню взаємної довіри, підтримки та партнерства між сторонами. Практичне співробітництво між Україною і НАТО є важливим інструментом

реалізації політичних зобов'язань та цілей а також забезпечення конкретних результатів та користі для обох сторін.

Висновки. Таким чином, практичне співробітництво між Україною і НАТО здійснюється в рамках різних програм, ініціатив, проектів та спільних дій, які охоплюють широкий спектр сфер, таких як оборона, безпека, економіка, наука, освіта, екологія, цивільна підготовка, надзвичайні ситуації тощо. Практичне співробітництво у період 2019–2022 років включало постачання військового обладнання та гуманітарної допомоги для зміцнення обороноздатності України, консультації та підтримку у реформуванні сектора безпеки і оборони. Україна також брала участь у різних операціях та місіях НАТО, а розвиток наукової та інноваційної співпраці сприяв обміну досвідом та реалізації спільних проектів. Практична співпраця з НАТО стала ефективним механізмом для зміцнення безпеки і підтримки реформ та інтеграції України, особливо це актуалізувалося в період повномасштабної російсько-української війни після 2022 року.

Список літератури

1. Alexiyevets L. & Alexiyevets M. Ukraine – the NATO: mutual relations and partnerships main states. *Skhidnoievpropeiskiyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 14. 2020. 175–189.
2. Алексієвець Л. & Алексієвець М. Трансформація відносин України та НАТО в 1991–2019 рр.: історичний аспект. *Український історичний журнал*. 2020. №1. С. 127–142.2.
3. Військова стандартизація 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0670322-19#Text>
4. Військові навчання 2019. <https://opk.com.ua/%D1%83-%D0%BB%D1%8C%D0%B2%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B9-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D0%BB-%D0%B8%D1%81%D1%8F-%D1%89%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD/>
5. Комісія Україна – НАТО. https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_50319.htm
6. Комплексна програма допомоги. <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-i-nato-zapochatkuvaly-radu-z-upravlinnia-proektamy-kompleksnoho-paketa-dopomohy>
7. Партнерство з розширеними можливостями. <https://cip.gov.ua/ua/news/partnerstvo-nato-z-rozshirenimi-mozhlivostyami>
8. Поглиблення співпраці 2005. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_012#Text
9. Рада Україна – НАТО 2023. https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_217652.htm
10. Стратегія національної безпеки, 2020. <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
11. Хартія 1997. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text

---

References

1. Alexiyevets L. & Alexiyevets M. Ukraine – the NATO: mutual relations and partnerships main states. *Skhidnoievpropeiskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 14. 2020. 175–189. (in English)
2. Aleksiyevets L. & Aleksiyevets M. Transformatsiya vidnosyn Ukrayiny ta NATO v 1991–2019 rr.: istorychnyy aspekt. *Ukrayins'kyi istorychnyy zhurnal [Transformation of relations between Ukraine and NATO in 1991-2019: historical aspect. Ukrainian historical journal]*. 2020. No1. P. 127–142.2. (in Ukrainian)
3. Viyskova standartyzatsiya 2019 [Military Standardization]. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0670322-19#Text> (in Ukrainian)
4. Viyskovi navchannya 2019 [Military Training]. URL: <https://opk.com.ua/%D1%83-%D0%BB%D1%8C%D0%B2%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B9-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D0%BB-%D0%B8%D1%81%D1%8F-%D1%89%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8/> (in Ukrainian)
5. Komisiya Ukrayina – NATO [Commission Ukraine – NATO]. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_50319.htm (in Ukrainian)
6. Kompleksna programma dopomohy [Comprehensive Aid Program]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-i-nato-zapochatkuvaly-raduz-upravlinnia-proektamy-kompleksnoho-paketa-dopomohy> (in Ukrainian)
7. Partnerstvo z rozshirenymy mozhlyvostyamy [Enhanced Opportunities Partnership]. URL: <https://cip.gov.ua/ua/news/partnerstvo-nato-z-rozshirenimi-mozhlyvostyami> (in Ukrainian)
8. Poglyblennya spivpratsi 2005 [Deepening of Cooperation]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_012#Text (in Ukrainian)
9. Rada Ukrayina – NATO 2023 [Council Ukraine – NATO]. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_217652.htm (in Ukrainian)
10. Strategiya natsionalnoyi bezpeky, 2020 [National Security Strategy]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (in Ukrainian)
11. Khartiya 1997 [Charter]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (in Ukrainian)